Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ—МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 247 (3247) | 1940 оной октябриин 23, среда | СЭН 10 МҮНГЭ

Гектарай 240 пуд пшеницэ

Агротехнигүүдэй ба үндэр ургаса туйлаһан звенонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй (Сальскын районд) совещани дээрэ намарай тарилгын дүнгүүд гаргагдаба. Мүрысэгшэд 150 звенонуудай дундаһаа гектар бүриин 240 пуд пшеницэ ургуулһан «Ударник» колхозой Ерошенкын звено түрүү һуури эзэлбэ. Бүхы район доторхи звенонууд, дунда зэргээр га бүриһөө 180 пуд ургаса хуряаһан байна.

Гүрэнэй тон шанга контроль ба гүйсэдхэлые шалгалга

Учет ба контроль хадаа социалистическэ гүрэнэй угаа шухала функцинуудай нэгэнь мүн. Манай орондо туйлай ехэ үнэтэ зүйлнүүд ба мүнгэн зөөри, заводууд ба банкнууд, газар ба тэрээн соохи малтамалнууд, транспорт, ба хэлхээ холбоон, совхозууд ба МТС-үүд болбол гүрэнэй зөөри—бүгэдэарадай эдлэмжэ мүн. Оронойманай гүрэнэй нэгэдэмэл бюджет мүнөө жэлдэ угаа ехэ сумма—184 шахуу миллиард түхэриг байна. Тиимэ ехэ ажахы дотор мүнгэ ба үнэтэ зөөринүүдые гаргашалалгада ба бүридхэлгэдэ тон шанга контроль хадаа арадай баялигые саашадань ургуулхын тулада угаа шухала ба зайлашагүй шухала хэрэгтэй услови болоно.

Гүрэнэй тон шанга контроль табилга ба правительствын шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлэй шалгалтые саашадань шангадхалга шухала болоһон ушарһаа, Гүрэнэй Контролиин Арадай Комиссариат бии болгогдоо. Манай парти болбол контролиин зэбсэгые саг үргэлжэ хурсадна, тэрэниие шэнэ условидо ба улам ургажа байгаа социалистическэ байгуулалтын зорилгонуудта зохилдуулан табина.

Бидэнэр, зохёонбайгуулгын гигант ехэ хүдэлмэри ябуулнабди. Олон миллиард түхэригэй продукци үйлэдбэрилнэбди, барилга хэнэбди. Тиимэһээ контроль хэрэгтэй байна, гүрэнэй мүнгэнэй гаргашалагдалгын хойноһоо тон шанга ба бодото контроль хэрэгтэй. Заашье хайхарамжагүй һалан ябадал гараа һаань, тэрэниие зайсуулжа шадаха контроль хэрэгтэй. Мүнгэ ба үнэтэ зөөринүүдэй тоое зүбөөр бүридхэлгэ хангаха контроль хэрэгтэй, ушарынь—хаана тоо бүридхэл муу байнаб, тэндэ гүрэнэй зөөрие хулууха, үрихэ ябадал тохёолдожо болохо байна.

ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат тухайда дүрим хадаа—*гүрэнэй тон шанга контроль* табилгые ба гүйсэдхэлгын шалгалтые шангадхалга дүүрэн хангаха тиимэ үргэн эрхэтэй органиие социалистическэ гүрэнөөр байгуулагдаһые гэршэлнэ. Шэнэ Наркомат болбол гүрэнэй мүнгэ ба үнэтэ зөөринүүдые гаргашалга, бүридхэлгэдэ, хадагалалгада үдэр бүриин —уридшалгын ба удаадахи контроль хэхэ байна. Тэрэ хадаа гүрэнэй ревизиие планай ёһоор ба гэнэтэшье хэхэ байна. Гүрэнэй бюджедые гүйсэдхэлгэ тушаа өөрынгөө һанамжые правительствода үгэжэ байха. Тус Наркомат хадаа, СССР-эй правительствын тогтоолнуудай ба захиралтануудай гүйсэдхэлые шалгаха байна.

Центральна контроль байгуулга—ехэ удхашанартай. Тэрэнь хайшан гээд бэелүүлэгдэхэб гэбэл: предприяти, склад, учреждени ба организацинуудта смэтэ, мүнгэ гаргашалһан документнүүдые, үнэтэ зөөринүүдтэ захилга ба нарядуудые шалгаха болоно. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд смэтэ, захилга ба наряд зохёоходоо, ниитэ гүрэнэй интерес тухайда заримдаа анхардаггүйнь мэдээжэ. Жэшээнь, барилгын сметые хэтэрхэй ехээр зохёоһон тиимэ фактнууд нэгэтэбэшэ элирүүлэгдээ һэн. Ажахын органууд болбол материальна үнэтэ зүйнүүдтэ—сырье, барилгын материал, түхеэрэлгэдэ хэтэрхэй ехэ захилга хэдэг фактнууд үсөөн бэшэ бии. Заводуудай ба барилгын складууд соо хэрэгынь болюулһан түхеэрэлгэнүүд олон байһыень, хэтэрхэй ехэ запас бэлдээд байһыень шалгалта бүхэн элирүүлнэ. Уридшалгын контроль хадаа гүрэндэ харша забдалга гаргагшадые элирүүлгэдэ туһалхань лабтай. Госконтролиин контролер болбол гүрэнэй мүнгэ ба үнэтэ зөөрие хуулибусаар гаргашалгада хорилто хэхэ эрхэтэй.

«Контроль хадаа уридшалан һэргылүүлнэ» гэжэ, партиин XVII съезд дээрэ нүхэр Сталин зааһан юм. Шэнэ Наркомадай уридшалан хэһэн һайн контроль болбол зөөридэ хайша хэрэгөөр хандалгые уридшалан болюулха, мүнгэн зөөрие гамгүйгөөр үрихэ ябадалһаа уридшалан һэргылүүлхэ ба зарим нүхэдые алдууһаань уридшалан зайсуулха болоно. Тиихэдэ, правительствын шиидхэбэринүүдые дүүргээгүйдэ, бүридхэл бусайдуулһанда, үнэтэ материалаа ба мүнгөөе хайша хэрэгээр хадагалжа ба гаргашалжа байһанда зэмэтэй хүнүүдтэ дисциплинарна зэмэ нэхэбэри тохогдохо, бусад гэмтэ ябадал хэһэндэ зэмтэй хүнүүдые судта үгтэхэ болоно.

Правительство болбол буруу тоо мэдээнүүдые хүргэһэн зэмэтэниие харюусалгада хабаадуулха эрхые гүрэнэй контрольдо үгэнэ. Энэ хадаа гүрэнэй органуудые мэхэлхэ гэһэн нюдэ далдалагшадай һэдэлгые бутасохихо байна. Гүрэнэй контролерой ерэхэдэнь—бүхы книгэнүүдээ дэлгэгты! Контролерые худхуулха гэһэн бааханшье забдалга болбол гүрэнэй элиментарна дисциплиные эбдэхэһээ байтагай, гүрэниие сэхэ мэхэлһэн ябадал болоно гээшэ.

Советскэ хүдэлмэрилэгшэ хадаа бүхы хэрэгтээ үнэнсэхэ байха ёһотой. Хүтэлбэрилэгшэ—партийна ба партийнабэшэшье большевик болбол өөрынгөө хүтэлбэрилжэ байһан ажахын аргабайдал ба резервнүүдые гүрэнһөө хэзээшье далдалдаггүй, харин эдэ резервнүүдые элирүүлэн, хүсэндэнь оруулна, нютагай аргабайдалые бүрин элсүүлнэ. Зарим ажахынхид ямаршье шахардалга үгыгөөр дүүргээд, амархан һуухын тулада зорюута уруунь оруулһан баахан план абахаһаа арсахагүй байдаг. Энэ хадаа —большевистскэ абари бэшэ гээшэ. Советскэ хүтэлбэрилэгшэ хадаа һанаа амарханаар ба хүнгэхэнөөр хүдэлмэрилхын тулада гүрэнһөө шадаал һаа ехэ мүнгэ, фонд абаха гэжэ оролдодог бэшэ, харин тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые зайсуулан, бага мүнгэтэйгөөр, гүрэндөө продукциие ехээр үгэхэ, олзо ехээр оруулхын түлөө оролдодог байна. Гүрэндөө үнэнсэхэ байлга—советскэ хүдэлмэришэн бүхэнэй зайлашагүй шанарынь болоно. Гүрэнэй контроль болбол арадай зөөрие хэрэглэлгэдэ ба гаргашалгада үнэнсэхэ бэшээр хандаха ябадалтай шангаар тэмсэхэ байна.

Наркомат болбол союзна правительствода мэдэлтэй шухала предприятинууд, түмэр замууд дээрэ, складууд ба учреждениүүдтэ, тэрэшэлэн военнэ округуудта, арминуудта ба флодуудта ахалагша контролернуудтай ба контролернуудтай; дивизинүүдтэ, портнуудта ба военнэ складуудта—контролернуудтай; холын ба ажахын онсо шухала районуудта главна контролернуудтай байха юм.

Гүрэнэй контролиин Наркомадые байгуулга болбол ажахын хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй харюусалгын мэдэрэлые бүри ехэдхэхэ ёһотой. Гүрэн болбол өөрынгөө ажахын кадрнуудта угаа ехэ найдабари олгоно, тэдэндэ үргэн эрхэ үгэнэ. Гүрэнэй контроль хадаа ажахынхидай эрхые заашье багадханагүй. Энэ хадаа гүрэнэй зөөрие мэдэхэ эрхээ хэтэрүүлгэдэ эсэргүүгээр зорюулагдана. Энэ хадаа арадай этигэлые харюулдаггүй, үнэнсэхэ бэшэ хүнүүдые элитэ гаргажа байха ушартай.

Партиин Центральна Комитет ба СССР-эй Совнарком болбол парти ба правительствын угаа шухала шиидхэбэринүүдые гүйсэдхөөгүйе ба гүйсэдхэлые шалгалгын муугаар табигдаһаниие, промышленностиин зарим нэгэн һалбаринуудай хүдэлмэри тухайда гаргаһан хэдэ хэдэн тогтоолнууд соогоо тодоруулан зааһан байна. Жэшээнь, Донбассай шулуун нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэри тухайда Совнаркомой ба Центральна Комитедэй 1933 оной апрель-майда гаргаһан мэдээжэ тогтоол хадаа шулуун нүүрһэнэй промышленностиин хүтэлбэрилэгшэдөөр һүүлэй 3 жэл соо огто мартагдаһан байгаа гэжэ, энэ оной март һарада СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК тодоруулба. 1933 ондо элирүүлэгдэһэн ба буруушаагдаһан алдуунуудые дахин дабталгада хүргэһэн байна. Эдэ алдуунуудые заһалга хадаа шулуун нүүрһэтэ Донбассые бэхижүүлгэдэ ба дэбжэлтэдэ хүргэһыень мүнөө бидэнэр харанабди, Донбасс өөдөө урган, планаа гүйсэдхэжэ эхилээ.

Контроль ба гүйсэдхэлые шалгалга хадаа, дээдэ хэмжээдэ табигдаха ёһотой. Контроль ба гүйсэдхэлые шалгалга болбол социалистическэ байгуулалтын шэнэ амжалтануудые туйлахын залог бологшо, гүрэнэй дисциплиные саашадань бүхэжүүлгэдэ туһаламсаха болоно.

(«Правдын» түрүү бэшэгһээ).

Хронико

СССР-эй Совнарком болбол В. М. Тарасовые СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин Арадай Комиссарай орологшо болгон томилжо, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин коллегиин составта оруулба.

СССР-эй Совнарком болбол нүх. А. П. Ряшиниие СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи дээдэ һургуулинуудай хэрэгүүдые эрхилхэ комитедэй түрүүлэгшын орологшо болгон томилбо. (ТАСС).

Бурят-монголой искусствын декада—Москвада

„Энхэ-Булат-Баатор“ оперын ехэ амжалта

Ороной культурна байдалда өхэхэн событи болон, октябриин 20-ой үдэшэ Москвада бурят-монголой искусствын декада нээгдэбэ. СССР-эй Ехэ театрын филиал соо декадын нээгдэхэдэ СССР-эй Верховно Соведэй ба РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадууд, арадай комиссарнууд, Советскэ Союзай Геройнууд, московско предприятинуудай стахановецууд, ударнигууд ба искусствын, литературын ба наукын деятельнүүд харагшадтай хамта ерэлсэбэ.

Бурят-Монголой гүрэнэй хүгжэмэй-драматическа театр болбол түрүүшын национальна оперо—«Энхэ-Булат-Бааторые» харуулгаар декадые эхилбэ. Тэрэнэй авторнуудынь драматург Намжил Балдано ба композитор Фролов болонод. Энэ зохёолой үндэһэ һууринь арадай герой баатор «Шоно Батор» тухай үниэнэй гайхамшагта легендэ болоно. Бурят-Монголой эпосэй энэ геройн эрхим шанарынь—өөрынгөө арадта инаглал, дайсаниие илаха хүсэлнүүд ба баатаршалга—Энхэ баатарай образдо бэелүүлэгдэнэ.

Арадай бурят-монголой мелодинууд болбол оперын хүгжэмдэ ехэ баян материалнуудые үгэбэ. Дирижер Барчхадзе хүтэлбэрилэгшэтэй оркестр өөрынгөө зорилгые ехэ амжалтатайгаар дүүргэбэ. Гол рольнуудта Батурин—Энхэ, Балдаков—хаан, Петрова—Арюун Гоохон, Николаев—Эрхэ Мэргэн, Хоборков—Дархан—эдэ артистнууд выступалба. Эдэнэр бүгэдэ һаяханай дэбжэһэн залуу национальна кадрнууд болоно. Тэдэнэй дунда һайнууд вокальна ба сценическэ шадабаритай артистка Петрова тусгаар илгаран харагдана. Оперо соохи центральна һууринуудай нэгыень эзэлэгшэ хор болбол бүхы спектакль соо бэрхээр паадажа үнгэрбэ. Танецнууд ехэ амжалтатай байгаа. Басагадай танец—Хатар Магтаал; барилдаашадай эрэлхэг танец, номо һурша, мэсэ ба жада бариһан сэрэгшэдэй һайхан танецнууд болбол бурят-монголой залуу театр хадаа һайн танцорнуудтай байна гэжэ гэршэлнэ. Бурят-Монголой АССР-эй искусствын габьяата деятель, залуу уранзураашa Тиминэй эскизээр бүтөөгдэһэн костюмуудынь зүжэгөө бүри хурса һайхан болгоно.

«Энхэ-Булат-Баатор» оперо ехэ амжалтатай байба. Эрхим творческо илалтые туйлаһан энэ зүжэгэй бүхы хабаадагшадые харагшад бүгэдэ халуунаар амаршална. (ТАСС).

Арадай легендэһээ зохёогдоһон зүжэг

Хүгжэмтэ драма „Баирай“ толотомо амжалта

Октябриин 21-дэ, СССР-эй Ехэ театрын филиалай сценэ дээрэ бурят-монголой гүрэнэй хүгжэмтэ-драматическа театр, декадынгаа программада оруулагдаһан хоёрдохи постановко—„Баир“ зүжэгые харуулба. Энэ хадаа национальна драматургнууд Г. Ц Цыденжапов ба А. И. Шадаев гэгшэдээр зохёогдоһон түрүүшын бурят-монголой хүгжэмтэ драма болоно. Хуушанай, арадай легендэһээ байгуулагдаһан энэ зохёолой хүгжэмые композиторнууд Б. Ямпилов ба П. М. Берлинский бэшэһэн байна.



Артист Шарип Коротков.

Театрын уранһайханай хүтэлбэрилэгшэ, Бурят-Монголой АССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыденжаповаар толгойлогдогшо творческо коллектив болбол хурса һайхан ба гүн арадай зүжэг байгуулжа шадаа. Зүжэгэй хүгжэмынь ирагуу һайхан аялгатай. Зүжэг соо бурят-монголой хореографическа искусствотай танилсуулмаар танецнууд ба хуушанай тон һонин ёһо гуримай шэмэглэлнүүд оруулагданхай. Н. А. Моисеевээр табигдаһан „Цам“ танец илангаяа ехээр һонирхуулна.

Баирай рольдо наадагша артист Ш. В. Коротков һайнаар гүйсэдхэбэ. Талантта артистка Н. К. Петрова мүн лэ урда мэтэ амжалтатайгаар наадаба. Тэрэ хадаа Булганай рольдо наадажа, өөрынгөө выступленеэр харагшад бүгэдые ехэтэ омогорхуулба. Зүжэгэй гол рольнуудта Ц. Л. Хоборков (Хутарман), Ц. Г. Шагжин (Суута Мэргэн), Бурят-Монголой АССР-эй габьяата артист Н. В. Таров (Бухавай), Б. М. Балдаков (хаан) хабаадалсабад.

„Баир“ зүжэгые харагшад бүгэдэ халуунаар угтаба. Тус зүжэгые толотомо амжалтатайгаар табигшадта—харагшад бүгэдэ нэрьемэ алига ташалгаар гүнзэгы баясхалан хүргэбэ. (ТАСС).

Үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди

МОСКВА, октябриин 21. (**Манай корреспондентһээ**) Мүнөөдэр „Баир“ зүжэг табигдаба. Петрова ба Коротков дуулабад. Гурбадахи актын һүүлээр „Цам“ танецые наадаха үедэнь авторые дуудан, нэрьемэ алига ташалга боложо, хүшэгэ хаалгабагүй. Легендарна Папанин, барьерын хажууда хүл дээрээ бодоод, гүйсэдхэгшэдые дуудаба. Тэрээниие Алексей Стаханов дэмжэнэ. Забһарлалгын үедэ, Отто Юльевич Шмидт иигэжэ мэдүүлээ: „бурят-монгол арад—историческа арад. Урдань үлэмжэ хүшэр зоболонто байдалда байһан болобошье, эрхим дээдэ шэнжээе, шэн зоригоо, сүлөөдэ дуратайгаа ба үндэр культураяа өөрынгөө сэюн сэдьхэлдэ хадагалжа, хамгаалжа шадаһан ба мүнөө тэрээнээ угаа богонихон болзор соо онсо шадабаритайгаар ургуулан бадаруулжа шадаһаниинь хэзээ бүхэндэ намайе хүхеэдэг. Советскэ Союзай арадуудай тулада историческа эрхим һайн ба имагта уран һайхан творчествоёо һэргээн бодхооһон бурят-монголой искусстводa үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди“.

Поэт Илья Сельвинский мүн иигэжэ мэдүүлбэ: „тон залуухан театр байһань мэдээжэ, зүгөөр, мүнөө харуулаад байгша бүгэдэнь тэрээнэй гайхамшаг талантнууд ба аргабайдалнууд тухай хэлэнэ. Дууша ба актриса Надежда Петрова гайхамшаг шадабаритай. Залуу артистнууд сценэ дээрэ наадажа байхадаа, арбаад жэлэй стажтай артистнууд мэтээр харагдана.“

Мүнөөдэр, театр соо бурядууд ба монголнууд олон. Тэдэнэр болбол Москвада ажаһуужа байһан инженернүүд, командирнууд ба студентнүүд болоно. Хориин аймагта түрэһэн—капитан Галсан Намсараев, Агын аймагһаа—ахалагша лейтенант Балданов Нордок ба Селенгын аймагһаа—лейтенант Будажабэ Федор гэгшэд иигэжэ хэлэнэд: „Манай түрэл театрын эндэ ерэлгэ хадаа бидэндэ угаа ехэ һайнүдэр болобо. Бидэнэр нютагһаа гараһаар арбаад жэл боложо байнабди, зүгөөр, өөһэдынгөө түрэһэн нютагай энэ толотомо ургалтыень омогорхон тэмдэглэнэбди. Ирагуу һайхан дуунуудай аялганууд—бидэндэ түрэл нютагыемнай, хада уулыемнай, Байгал номин далайемнай һануулна, бидэнэр хүхинэбди, баяснабди. Танай газетээр дамжуулан, түрэл нютагтамнай, социалистическэ эхэ орондомнай ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ манай халуун баярые хүргыт! Театрын бии болохоһоо урда тээ манай айл хотондомнай хододоо ерэдэг байһан туладань Балданое ба Цыденжаповые һайн танихабди. Ямар ехээр урагшаа дабшааб! Бидэнэр, өөһэдынгөө арадаар омогорхонобди.

СОВЕТСКЭ СОЮЗ ДОТОР

Жэмэс ба овощь болбосоруулгын түргэн метод

«Главконсервын» Одесскэ экспериментальна машинабайгуулгын завод болбол фрукт, жэмэс ба овощь түргөөр болбосоруулха, инженер Лощенко гэгшээр зохёогдоһон автомадые бүтөөн гаргажа эхилбэ. Урдань жэмэс ба овощь болбосоруулгые хэдэн аппарадуудаар үйлэдбэрилдэг ба нэгэ час шахуу удаарүүлагдадаг байгаа. Мүнөө Лощенкын автомат болбол тэрээниие 6 минута соо бүтөөхэ ба бэлэдхэһэн продуктынь шанар тон һайн байна.

90 миллион түхэригэй олзо

Хүнгэн промышленностиин ленинградска областной управлениин предприятинууд байгша оной 9 һарын хүдэлмэриингөө дүнгүүдые гаргаба. Бүхы фабриканууд ба заводууд ашагтайгаар хүдэлмэрилөө. Энэ торшо соо 90 миллион түхэригэй олзо оруулагдаһан байна.

Хоёрдохи ургасые хуряалга

Хойто Осетиин колхозууд хоёрдохи тарилгын ургасые хуряажа эхилбэ. Архонско станцидахи «Ленинэй замаар» гэжэ колхоз болбол намарай пшеницэ хуряаһанайгаа һүүлээр, июлиин эсэстэ таригдаһан гречихээе хуряажа байна. Мүн тэрэшэлэн намарай тарилгын һуурида тарилгын культурануудые хаа хаанагүй хуряажа эхилээ.

Нүүжэ ерэгшэдые абалгада колхозууд бэлэдхэнэ

Украинаһаа, Курска ба Воронежско областьнуудһаа нүүжэ ябагшадай эшелонууд Дальна Восток, Дунда Азиин ба Карело-Финскэ ССР-эй республиканuудта ба ороной газар ехэтэй бусад районуудта ошоно. Правительствaар тогтоогдоһон Приморско ба Хабаровска хизаарнуудта нүүлгын энэ жэлэй план үлүүбшэлэн дүүргэгдэбэ. Ондоо хизаар ба областьнуудта нүүлгын план дүүргэгдэжэ байна.

1941 оной нүүлгын бэлэдхэл эхилээ. Сталинградска областиин ба Киргизскэ ССР-эй колхознигууд болбол өөрынгөө бүлэдэ түрүүшынхеэ айлшадые абахые бэлэдхэнэ.

Приморско ба Хабаровска хизаарнуудһаа нэгэ бүлэг хүдэлмэришэд Украина ерэжэ, тэндэ нүүлгэ эмхидхэнэ. Тэдэнэй дунда Уссурийска областиин ажалшадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшые орологшо, переселенец нүх. Ковтун бии. Колхознигуудай шэнэ газарта ляжа байрлаһан тухай хөөрэнэ.

—Мүнөө жэлдэ,—нүх. Ковтун хэлэнэ,—манайда 1271 хүн ерээ. Тэдэнэртэ 113 шэнэ гэрнүүд барягдаа. Нүүжэ ерэгшэд шэнэ оршомые түргэн ойлгожо, һайнаар хүдэлжэ эхилээ. Колхознигууд амжалтатайгаар ургасаяа хуряажа, гүрэнһөө үгэһэн уялгаяа дүүргэбэ.

Зарим колхознигууд Украинаһаа яблони абаашажа тариба. Тэдэнь һаядаа урэвүүлээ үгэхэ байна. Уссурийска областиин, Ханхайска районой колхознигууд, асаргадаһан үрэһэнһөө 2, 5 килограмм шэгнүүртэй арбуз ургуулжа абаба. Украинада ургадаг бүхы ургасанууд Приморско хизаарта ургажа болохо байна. (ТАСС).

Коммунальна барилганууд

МОСКВА. Байгша оной дүрбэдэхи квартал соо РСФСР-эй городуудта, Москва үгыгөөр, гэр байрын фонднууд 67000 квадратна метр үлүүтэй ехэдхэгдэхэ байна. 8 городуудахи водопроводуудай ба коммунальна электростанцинуудай хүсэнь нэмээгдэбэ. Хэдэн олон городуудта зошодой байранууд шэнээр нээгдэхэ байна.

Сайн набшаһа суглуулгынгаа жэлэй планиие дүүргэбэ

ТБИЛИСИ, октябриин 15. (ТАСС) „Чайсовхоз-Грузи“ трестын совхозууд болбол ногоон сайн набшаһа суглуулгынгаа программые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Октябриин 13-да сайн болбосоруулдаг фабрикануудта 12 327500 килограмм—планай 100,6 процент үгтэһэн байна.

Сайн совхозууд болбол планһаа үлүү 300000 килограмм набша суглуулхаар Октябриин урда тээхи социалистическэ соревнованида оролсобо.

ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат тухай дүрим

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат тухай доро дурсагдаһан дүримые баталба:

1. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол «СССР-эй гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадые бии болгохо тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1940 оной сентябриин 6-най Указай ёһоор, союзно-республиканска Арадай Комиссариат мүн.

2. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадые Арадай Комиссар толгойлно.

3. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол гүрэнэй, кооперативна ба бусад нийтын организацинуудай, учреждениинүүдэй ба предприятинуудай мэдэлдэ байһан, гүрэнэй мүнгэн зөөринүүдые ба материальна үнэтэ зүйлнүүдые гаргашалгада ба буридхэлгэдэ, мүн тэрэшэлэн ССР Союзай правительствын шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ нарин контроль бэелүүлнэ.

4. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадта:

а) 3-дахи статьяда заагдаһан, гүрэнэй зөөринүүдые ба материальна үнэтэ зүйлнүүдые хадагалалгада, буридхэлдэ ба гаргашалгада үдэр бүхэнэй—уридшалгын ба мүн хойшонхи контроль;

б) ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссарай гү, али союзна республикануудай гүрэнэй контролиин арадай комиссарнуудай заабаринуудай ёһоор, гүрэнэй ревизинүүдые планай ёһоор ба гэнэтэ хэлгэ;

в) гүрэнэй бюджедые гүйсэдхэлгөөр, ССР Союзай правительствода һанамжануудые үгэлгэ;

г) ССР Союзай правительствын тогтоолнууд ба захиралтануудай дүүргэлтые, тэрэнэй даалгабараар, мүн ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссарай үзэмжөөр шалгалга—даалгагдана.

5. Гүрэнэй мүнгэн зөөринүүдые ба материальна үнэтэ зүйлнүүдые хадагалалга, буридхэл ба гаргашалгада контроль болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадаар, иимэ ёһоор бэелүүлэгдэнэ:

а) гүрэнэй зөөринүүдэй ба материальна үнэтэ зүйлнүүдэй буридхэлые, хадагалалгын байдалые, мүн тэрэшэлэн заагдаһан зөөринүүд ба үнэтэ зүйлнүүдые гаргашалга тухай отчетностиин байдалые шалгалгануудые ба ревизинүүд;

б) гаргашануудые планова томилогонуудтай ба тогтоогдоһон нормонуудтай тааруулгые ба операцинуудай законностиие шалгалганууд ба ревизинүүд.

6. Уридшалгын контроль болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссарай гү, али союзна республикануудай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссарнуудай үзэмжөөр—предприятинуудта, складуудта, учреждениинүүд ба организацинуудта, мүн тэрэшэлэн правительствын законууд ба шиидхэбэринүүдээр уридшалгын контролиие хэхэ ябадалай хараалагдаад байһан ушарта, бэелүүлэгдэнэ.

Уридшалгын контроль болбол гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадай контролёор—бүхы гаргашада гү, али тэрэнэй зарим хубидань хорилто хэхэ эрхэтэйгээр—сметэнүүдые, мүнгэнэй гаргашын документнүүдые, материальна үнэтэ зүйлнүүдтэ захилганууд ба нарядуудые шалгалгын гуримаар үнгэргэгдэнэ.

Уридшалгын контрольдо оруулагдаха ёһотой материальна үнэтэ зүйлнүүдэй ба гаргашын статьянуудай нэрэнүүд, мүн тэрэшэлэн уридшалгын контролиие хэлгын гуримууд болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссараар гаргагдаһан дүримүүдээр тогтоогдоно.

7. Удаадахи контроль болбол гүрэнэй мүнгэн зөөринүүдэй ба материальна үнэтэ зүйлнүүдэй фактическа байдалаарнь гүрэнэй ревизинүүдые хэлгээр, мүн тэрэшэлэн бухгалтерийн записьнууд, отчетно ба документальна мэдээнүүдые шалгалгаар бэелүүлэгдэнэ.

8. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол:

а) гүрэнэй контролиин компетенцидэ ородог асуудалнуудаар отчедууд, тайлбаринууд, мэдээнүүд ба бусад материалнуудые табиха тухай үйлгэтэ заабаринуудые бүхы наркоматуудта ба ССР Союзай Совнаркомой дэргэдэхи Главна управлениинүүд ба комитедүүдтэ, тэдэнэй нютагай органуудта, бусад бүхы гүрэнэй, кооперативна ба нийтын предприятинууд, учреждениинүүд ба организацинуудта үгэхэ эрхэтэй;

б) Контролиин ба ревизиин боложо байхада гүрэнэй зөөринүүдые ба материальна үнэтэ зүйлнүүдые хадагалалга, буридхэл ба гаргашалгада үзэгдэһэн бүхы дутагдалнууд тухай, мүн правительствын тогтоолнууд ба захиралтануудые гүйсэдхөөгүй фактнууд тухайда—ревизилэгдэһэн учреждениинүүд, организацинууд ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдэсэхэ ба тэрэнэйе ушарха заабаринуудые үгэхэ эрхэтэй. Онсо шухала ушарнуудта, гүрэнэй контролиин Арадай Комиссар болбол ревизиин результадууд тухай, гүрэнэй контролёор үгтэһэн заабаринууд тухайда правительстводо докладлаха байна;

в) Правительствын шиидхэбэринүүдые гүйсэдхөөгүйдэ ба буридхэлые бусайдуулһанда, мүн мүнгэн зөөри ба материальна үнэтэ зүйлнүүдые хайша хэрэгээр хадагалха ба гаргашалха байһанда зэмэтэй нюурнуудта, гүрэнэй контролиин органуудта худал мэдээнүүдые хүргэгшэдтэ дисциплинарна зэмэнүүд: навид, выговор, шанга выговор үгэхэ, тушаалһаань сүлөөлхэ эрхэтэй.

Дээрэ заагдаһан зэмэнүүд болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссараар тохогдоно, личнэ хэрэгтэ гү, али албанайнь списогто оруулагдаха ба мүн тус комиссарай заабаряар хэблэлдэ толилогдожо болохо байна.

г) Гүрэндэ хохидол ушаруулһан тушаалта нюурнууд, правительстваар баталагдаһан дүримүүдтэй зохилдуулан, хэрэг яла тохохо эрхэтэй;

д) Эрхээ хэтэрүүлһэн ба бусад гэмтэ ябадалнуудай элирүүлэгдэбэл, тогтоогдоһон гуримай ёһоор, зэмэтэниень судай харюусалгада хабадуулха эрхэтэй.

9. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадта, Арадай Комиссарай түрүүлэлгэ доро, Арадай Комиссариадай коллеги тогтоогдоно. Коллегиин составынь, Арадай Комиссарай табилгаар, ССР Союзай Арадай Комиссарнуудай Соведэөр батлагдана.

10. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадай составта: союзна ба союзно-республиканска тухайлта наркомадые, СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи Главна управлениие ба комитедые дааһан главна контролерой, ахалагша контролерой ба контролерой туһалагшын тушаалнууд бии болгогдоно.

11. Ревизинүүдые хэхын тула, ССР Союзай гүрэнэй контролиин Наркомадай дэргэдэ ахалагша ревизорнууд ба ревизорнуудай тушаалнууд бии болгогдоно.

12. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадай главна контролернууд болбол, гүрэнэй контролиин Арадай Комиссарай табилгаар, ССР Союзай Арадай Комиссарнуудай Соведэөр баталагдана, ахалагша контролернууд ба ахалагша ревизорнууд, контролернууд, ревизорнууд ба контролернуудай туһалагшад хадаа ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссараар томилогдохо ба һэлэгдэхэ байна.

ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол экспертнүүдые ба бусад нюурнуудые өөһэдынгөө хүдэлмэринүүдтэ хабадуулжа шадаха байна.

13. Нютагуудта контроль бэелүүлхын тулада, ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол:

а) Шухала предприятинууд, түмэр замууд, союзна мэдэлэй складууд ба учреждениинүүдтэ—ахалагша контролернууд ба контролернуудтай;

б) Сэрэгэй округууд, арминууд ба флотуудта—ахалагша контролернууд ба контролернуудтай; дивизинүүдтэ, портнуудта ба сэрэгэй складуудта—контролернуудтай байха.

14. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссар болбол холын ба ажахын онсо шухала районуудта—главна контролернуудые томилно.

15. Тус дүримэй 13 ба 14 статьянуудта заагдаһан, главна контролернууд, ахалагша контролернууд ба контролернууд болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадта мэдээтэй ба тэрэнэй хүтэлбэреэр ажаллана. Нютагуудахи контролернуудай эрхэ ба уялганууд болбол тус дүримэөр ба ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссарай инструкцинуудаар тодорхойлогдоно.

16. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол Союзна республикануудай гүрэнэй контролиин арадай комиссариадуудай ажал ябуулгые хүтэлбэрилнэ.

Союзна республикануудай гүрэнэй контролиин арадай комиссариадуудай главна контролернууд болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссартай зүбшэгдэн, союзна республикануудай Совнаркомуудаар батлагдана.

Союзна республикануудай гүрэнэй контролиин арадай комиссариадуудай ахалагша контролернууд хадаа союзна республикануудай гүрэнэй контролиин арадай комиссарнарай табилгаар, ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссараар баталагдана.

17. Гүрэнэй контролиин контролернууд ба ревизорнууд болбол өөрынгөө ажал ябуулгын түлөө гүрэнэй урда тусгаар харюусалгые даажа, даалгагдаһан уялгануудые болзор соонь ба нарияр бэелүүлхэ ёһотой.

ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадай составта:

а) эмхидхэлэй-инструкторска таһаг;

б) кадрнуудай управлени;

в) юридическэ таһаг;

г) гомодолнууд ба мэдүүлэгнүүдэй бюро;

д) хэрэгүүдэй управлени;

е) финансова таһаг;

ж) редакционно-хэблэлэй таһаг;

з) Арадай Комиссарнадай секретариат;

ч) шюуса-шифровальна таһаг;

х) библиотекэ;

ц) Архив—байгуулагдана.

19. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариадай орган—«Гүрэнэй контролиин вестник» гэжэ журналые хэблэнэ.

20. ССР Союзай гүрэнэй контролиин Арадай Комиссариат болбол өөрынгөө ажал ябуулга тухайда жэлэй отчедые удаадахи отчетно жэлэй майн 15-һаа хожом бэшэ, СССР-эй правительствода табина.

Отлично һуралсалай түлөө!

8-дахи „А" класс түрүү һуурида

Улан-Удэ городой № 1 эхин һургуулиин һурагшадай ба багшанарай дунда Октябриин урда тээхи социалистическэ соревнованиие эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна. Энэ һургуулиин классууд бүхэндөө доро дурсагдаһан уялгануудые абаһан хай:

1) Классна ханын газетые планай ёһоор тахааладхуулгоор гаргаха; 2) «отличнэ» ба «һайн» гэһэн сэгнэлтэнүүдые туйлаха; 3) урогһоо нэгэшье мэ пута гээгдэхэгүй; 4) һургуулиин кружогуудта бүгэдэ хабаадалсаха гэхэ мэтэ. Тэдэнүүд бэ 8-9-10 класс һурагшад болбол өөрынгөө һургуулиин район шадар байгаа үзэг бэшэг мэдэхэгүй 52 хүнүүдые бүгэдынь грамотна болгохоб гэжэ мэдүүлбэ.

Классууд бүхэндэнь шэмэглэн гоёожо бэшэһэн социалистическэ уялгануудынь наагдаһан.

Мүнөө 8-дахи «А» класс бүхы классуудаа илан гаража. һургуулиингаа дэргэдэхи дамжуулгын Улаан Тугые абаба. Эдэнэр болбол түрүү һурна алдахагүйн түлөө тэмсэжэ байнад.

Мүн энэ һургуули болбол № 3 дунда һургуулитай Октябриин урда тээхи социалистическэ соревнованиие баталанхай байна.

Таб.

Соревнованида оробод

№ 10 һургуулиин дэргэдэ хамта 21 пионеротрэд бии. Эдэнэрэй олонхи отрядууд өөһэдынгөө хүдэлмэриие һайнаар ябуулна.

Дурбэдэхи «В» классай пионернууд һуралсалай жэлэй эхилхэтэй хамта хүдэлмэрилжэ эхилээ. Пионернүүдэй үүсхэлээр, гэзгэнги һурагшадта туһалха пионернууд томилогдоһон байна. «Ленинец» гэжэ классна ханын газетэ гаргагдана. Һуралсалай жэлэй эхиндэ дисциплинэ муутай байһан һурагшад-пионернууд мүнөө заһаржа байна. Тус классай пионерскэ отрядай вожатануудай хүсөөр, Октябрьска Социалистическэ революциин XXIII жэлэй ойн урда тээхи социалистическэ соревнованиин договор һурагша бүхэнэй хоорондо баталагдаа. Мүн Октябриин үдэрнүүдтэ һурагшадаа харуулхын тула зүжэг, физкультурна номернууд, дуу, шүлэг гэхэ мэтые бэлэдхэжэ байна.

Хоёрдохи «Б» классай октябрятануудай группа (вожатань 9-дэхи классай һурагша Вычужанина) мүү бэшээр хүдэлмэрилнэ. Һургуулиингаа эхилһэнһээ хойшо энэ классай октябрятанууд кино, музейдэ, пионернүүдэй Байшангай дэргэдэхи садта хамтадаа ошоһон байна. Альбом хэхээ эдэбһоннь зүйлнүүдые суглуулна. Гадна, «Петька ба матрос» гэжэ зүжэг бэлэдхэбэ.

О. Г.

Газетэнүүдэй хуудаһануудһаа

Шэнэ эхин парторганизаци. Енгорбойн сомондо (Закамен) энээнэй урда тээ байһан кандидатска группа өөһэдынгөө зэргые олон болгоһон дээрэһээнь. ВКП(б)-гэй Закаменай аймком болбол эхин парторганизаци эмхидхэхэ гэжэ тогтоол абаба.

(«Закаменай Правда»).

* * *

Түрүүшын алхам. Погромный (Яруна) хүсэдбэшэ дунда һургуулиин комсомольско организациин хүдэлмэринь отчетно-һунгаалтын суглаан дээрэ, хангалтагүйдэ сэгнэгдэһэн юм. Тус суглаан дээрэ, бүхы дутуу дундануудыень тэмдэглэжэ, комсомольско организациингаа ажалһабуулгые һайжаруулха практическа хэмжээнүүдые хараалһан байгаа.

Мүнөө, эндэхи комсомольско организацин (секретарь нүх. Беликова) хүдэлмэри элитэ һайжаржа эхилээ. Бүхы комсомольско хүдэлмэреэ һургуулиин һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэритэй зохилдуулна.

(«Сталинец»)

ПАН—АМЕРИКАНСКА СОЮЗ

Европодо боложо байгаа дайн болбол Шэнэ Тибэй урда оронуудта США-гэй экономическа ба политическэ байдалые бэхжүүлбэ. Американ эрьеэнүүдэй дэргэдэхи Бермудскэ, Багамска ба бусад англиска аралнууд дээрэхи военно базануудые арендээр абаха эрхые. США-да олгоһон англо-американска хэлсээн хадаа, мүн тэрэшэлэн Латинска Американэдэ США-гэй стратегическа позицинуудые бэхжүүлнэ.

США-гэй үүсхэлээр, энэ хабар бүхы американска республиканууд хадаа, Голландида, Бельгидэ ба Люксембургда германска сэрэгүүдэй оролго эсэргүүсэһэн коллективнэ бурушаалга бүгэдөөрөө хамтархан байна. Гаваньда болоһон американска оронуудай (1940 оной июнь) конференци болбол Америкын доторойнь худалдаае ургэдхөө, Латинска Америкые тэдхэгшэ—США-гэй үүргые ехэдхэжэ. «Конференциин шиидхэбэри хадаа, 21 оронуудай өөрэнтельна союзтай адлихан хүсэтэй байха юм» гэжэ американска хэблэл тэмдэглэһэн байна. Конференци болбол пан—американска нэгэдэл тухайда мэдүүлээд, баруун полушари дээрэхи европейскэ эзэмдэлнүүд американска бэшэ гүрэнүүдтэ шелжэн оролгодо эсэргүүсэхэ гэһэн байна. «Вашингтон пост»—газетэ болбол «Пан—американска союз хадаа мүнөө пан—американска Лиги Нацитай» тон адлихан болоно»—гэжэ бэшэбэ.

* * *

Пан—американска союз — баруун полушаридахи гүрэнүүдэй организациинь мүн, тэрээндэ США ба Латинска Американ бүхы 20 оронууд оролсоно. Европын гүрэнүүдэй Шэнэ—Тибэдхи эзэмдэлнүүдтэл адли, Канада хадаа энэ союзда мүнөө хүртэр оролсоодүй байгаа.

Пан—американска союз болбол үе үе болодог лэ конференци татагаг. Хамта 8 конференци болоһон байна. Удаадахи юһэдэхи конференциинь 1943 ондо болохоор томилогдоо. Главна конференцинүүдһээнь гадна, экономическа, юридическэ, культурна ба бусад асуудалаар бүхэамериканска конференцинүүд ходо болодог юм.

Энэ союзда ородог гүрэнүүдэй тэгшэ эрхынь ядахадаа формальнаарше сахигдадаггүй. США-гэй ба Латинска Америкын 20 оронуудай хоорондохи харилсаан хадаа—ноён ба тэрэнэй хоорондохи харилсаандал адли байна. Пан—американска союз болбол Латинска Америкын оронуудта экономическа ба политическа нүлөөгөө халдаахын тулада США-гэй капиталистнуудта зэбсэг болоно.

Пан—американска союз байгуулгые Монроэн доктриныень бүхэжүүлгэ гээшэ гэжэ Вашингтондо тайлбаридаг. Гэбэшье, «Америка хадаа — американцуудай байха юм» гэһэн лозунг соо хэлэгдэһэн энэ доктрина болбол реакцида ба абсолютизмдэ эсэргүүсэһэн бүрушаал ба урда Америкын колонинуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй документ болоһон байна. 1823 ондо европейскэ монархинуудай «Нангин Союз» хадаа урда Америкын газар дээрэхи Испаниин колонинуудта илалтата восстани болоходонь, тэрэниие даралгадань испанска король—VII Фердинандта туһалха һанаатай байба. Тиихэ сагта США-гэй президент байһан Монроэ гэгшэ американска революциин ветеран, бэеэ даанги байха тушаа декларациин автор, 80 наһатай Томас Джеферсоной зүбшөөлөөр ингэжэ соносхоо: Шэнэ—Тибэй дотоодо хэрэгтэнь хамаадаха гэһэн европейскэ гүрэнүүдэй забдалга бүхэниинь США-гэй энхэ амгалан ба сүлөөтэй байдалые һандаргаха гэһэн аюул гэжэ харагдаха байна. Монроэн соносхоһон энэ мэдүүлгэ хадаа «Нангин Союзай» картнуудые хүдхаа, тэдэниие өөһэдынгөө планууднаа арсахыень баадхаба.

1823 ондо США-да мини 24 штадууд бии байгаа. Эдэ Штадууд болбол Номогон далай тээшэ гараха гараса угы байһан. Тэдэнэр аграрна оронууд байба. Монроэн хэлэһэн доктринань оборонын ба бэеэ хамгаалгын лозунг болоо һэн. Энээнэй хойно тэе, 76 жэл үнгэрөө. США хадаа колонинуудые бүлэн абалгада, империалистическэ выступлениинүүдтэ бэлэдхэжэ байгаа томоохо промышленна орон болобо. Монроэн доктриные «Америка хадаа—американцуудай байха юм»—гэһэн лозунг гээшэ гэжэ харадаг байһан аад, тэрэниие «Латинска Америка—США-гэй байха ёһотой»—гэһэн юм гэжэ НьюЙоркдо тайлбарилжа эхилбэ. Тиихэдэнь 1899 ондо, Вашингтондо нэгэдэхи пан—американска с'езд болоо һэн.

Удаадахи арбан жэл соо долларнууд ба военнэ корабльнууд Латинска Америкын хэдэн олон оронуудта Нью-Йоркско банкиринуудай гегемониие тогтообо. 1903 ондо Панамые Колумбиһаа таһалан абалга—американска империализмын тиимэ ябуулганууднай нэгэнь мүн. Президентнүүд Теодор Рузвельт ба Вильям Тафт гэгшэд XX зуун жэлэй эхиндэ Хойтоһоо Урда полюс хүртэр бүхы баруун полушари дээрэ США-гэй господствохо тур үргэгдэжэ аабза гэжэ хэлэһэн байгаа. Центральна Америкэдэ США-гэй десантнуудые буулгалга, Гайтиие ба Сан-Домингое оккупацилга, Мексикэдэ ба Никарагуада интервенци гэхэ мэтэ ушар хэлэһэниие гэршэлбэ.

Монроэн доктриные тулхаглаһанай һүүлдэ табхэр 100 жэл болоһоной һүүлдэ, 1923 ондо, Сант-Ягодо болоһон табадахи пан—американска с'езд дээрэ зарим нэгэн гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд хадаа, энэ доктриныи характер, ухаашанар ба тайлбарилга тухайда асуудал табиба. Тиихэдэнь, Монроэн доктрина болбол дискуссида табигдаха ёһогүй, тэрэ хадаа «США-гэй национальна политикын нэгэн талын хэрэг мүн, тэрэниие гансал Вашингтон тайлбарилжа ба бэелүүлжэ шадаха юм гэжэ, США-гэй делегат, сенатор Флетчер ээзэн хүнэй голосоор хаххинан хэлэбэ. «Монроэн доктриные США-гэйхид өөһэдөө соносхоо һэн, өөһэдөө хамгаалаа һэн, өөһэдөө хамгаалхаше байна»—гэжэ США-гэй Гадаада хэрэгүүдэй Министр Юз энэ соносхоод, Флетчерэй мэдүүлгые лаблан баталаа.

Тэрэ сагта, Латинска Америкын 20-һоо 11 гүрэниинь өөһэдынгөө налоговой ба финансова хэрэгүүдые США-гэй тусхай советнигүүдэй хямгадал ба хүтэлбэри доро ябуулба. Эдэ 11 гүрэнһөө 6-найнь территори дээрэ американска зэбсэгтэ хүсэн ерээд байгаа һэн.

Дэлхэйн нэгэдэхи империалистическэ дайнай үеэө хойшо Латинска Америкэдэ США-гэй эдибхинь жэл ерэхэ тудам улам ехэдэнэ. Урда оронуудта тэдэнэй капиталынь 1914 ондо 1.200 миллион доллар байһанаа, 1931 ондо 6 миллиард хүртэр нэмэбэ. Энээнэй урда тэе президент байһан Гувер 1928 ондо урдахи оронуудта-ябаад ерэхэдээ, Латинска Америкэдэ нью-йоркско банкирнуудай 8 жэл соо гаргашалһан капиталынь бусад оронуудай өөрынгөө бүлтэдаан гаргашалһанһаань 6 дахин үлүү ехэ байна гэжэ мэдүүлээ һэн. США-гэй капитал болбол транспортда, туулга, селитрэ үйлэдбэрилгэдэ ба мүн тэрэшэлэн консервнэ мяханай промышленностьда гол ехэхэн һуури эзэлээ. Латинска Америкын бүхы городуудай гурбанайнь хоёр хубинь США-гэй капиталда хамаатай электростанцинуудһаа энерги ба гэрэл абана.

Франклин Рузвельт засагайнь толгой болоһон сагһаа хойшо, (1933 он) США урданайгаа зорилгые бариманаан, шэнэ тактика хэрэглэнэ, урда оронуудые ташуураар баалажа бэшэ, харин пряникаар мэхэлжэ өөрынгөө политическа ба экономическа нүлөөндэ хандуулхые эрмэлзэнэ. Президентнь өөрөө Латинска Америкэдэ ошоно. США-е урда гүрэнүүдтэй дүтэлүүлхын зорилгоор, Вашингтоной үүсхэлээр хэдэн олон конференцинүүд татагдана.

Шэнэ тактикань США-гэй капиталда бодото результадуудые асаржа үгөбө. Урда оронуудта оруулдаг экспортнь нилээд ехээр нэмэбэ. Латинска Америкын олонхи гүрэнүүдтэй, США болбол хоёр талаһаан харилсан, таможенай түлбэриие доошонь оруулха тухайда хэлсээ батлаа. Латино-американска 17 оронуудай гададын худалдаанда США түрүүшын һуури эзэлээ.

Вашингтон болбол экономическа дипл абалгаа политическа хэмжээабхүүлгануудаар бүхэжүүлхээ һараба. 1940 ондо Хэлэ ингэжэ мэдүүлээ: «Гаваньда болоһон конференци дээрэ бидэнэр континентальна оборонын тэмэ зэбсэгүүдые дархалан бүтээгөөдэн». Оборовын зэбсэгүүдынь США-гэй гарта байна. Зэбсэгүүдэй нүлөөниинь бүхы американска тиб дээрэ хүсэтэй болгогдожо байһаниинь эли. Латино-американска оронуудахи худалдаанай рынок ба сырьёгынь эсэлэн өөһэдынгөө гарта абахын тулада, Европодохи дайниие хэрэглэхээ США угаа һаража байна.

В. ЛАН.

Харюусалгата редактор **Р. БИМБАЕВ**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. К аландарашвили, 19. Телефоны: отв. редактора—3-23; секретариата—3-44; отде лов партийной жизни, агитации и пропаганды—7-55 (2 зв.); экономического отдела—7-55; отдела писем—5-07; дежурного по редакции —5-07.

Н-4191. Типография НКМП БМАССР.